

УДК 316.346.32-053.6:061.2

СТУПАК Оксана

канд. пед. наук, доцент кафедри менеджменту ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

вул. Батюка, 19, м. Слов'янськ, Донецька обл., Україна, 84116

E-mail: stupak.oksana.ua@gmail.com

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ В ІНСТИТУТАХ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Анотація. У статті представлені основні концептуальні положення, що покладені в основу розробки системи формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства. Перше концептуальне положення ґрунтується на розумінні соціальної активності як інтегрованої особистісної діяльності, що цілеспрямовано та систематично формується в процесі діяльності інститутів громадянського суспільства. Друге концептуальне положення полягає в тому, що процес формування та розвитку соціальної активності молоді залежить від рівня участі молоді в діяльності громадських організацій, благодійних фондах, молодіжних рад і молодіжних центрів. Третє концептуальне положення виступає ключовим у розумінні застосування системного підходу і полягає в тому, що процес формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства розглядається як система, в якій усі компоненти пов'язані спільною метою та структурним взаємозв'язком. Четверте концептуальне положення полягає в тому, що при організації діяльності інститутів громадянського суспільства слід враховувати вікові індивідуально-психологічні особливості та потреби молоді, їх взаємовідносини з оточуючими та середовищем. П'яте концептуальне положення полягає в тому, що зміст системи формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства має бути наповнений з урахуванням особливостей діяльності таких об'єднань та тенденцій молодіжного середовища. Стаття має аналітичний характер та розкриває зміст та теоретичні підґрунтя виділених концептуальних основ. Зауважено, що участі молоді в діяльності громадських об'єднань та їхня соціальна активність залежить від ефективної їхньої діяльності як середовища для її формування. Тому виокремлення структурних компонентів і сфер актуалізації соціальної активності молоді, а також системне бачення процесу їх формування в інститутах громадянського суспільства є актуальним завданням для громадських об'єднань. Пріоритетність виділення акценту роботи з молоддю

© Ступак О., 2019

в діяльності інститутів громадянського суспільства змістовне та процесуальне наповнення якого буде відповідати запитам громадськості та викликам сьогодення.

Ключові слова: соціальна активність, молодь, інститут громадянського суспільства, громадська організацій, молодіжна рада, молодіжний центр, благодійний фонд.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливим науковими чи практичними завданнями. У час економічного та політичної нестабільності одним із ключових факторів, що впливають на розвиток громадянського суспільства відіграють спільноти, громадські об'єднання за участю молоді, готової до процесів реформування, перетворення, євроінтеграції. Достатня кількість таких угруповань складають інститути громадянського суспільства (ІГС), що представляють погляди активних громадян, у тому числі молоді. Серед низки ІГС у нашому дослідженні виділені ті, вплив на формування молодіжної активної, відповідальної спільноти ґрунтовніший, а саме: громадська організацій, молодіжна рада, молодіжний центр, благодійний фонд.

Водночас, хоча проблема формування, розвитку та стимулювання соціальної активності не є новою в педагогічній, психологічній науковій думці, проте зважаючи на сучасні вимоги суспільства виникає потреба актуалізації наукових досліджень щодо пошуку нових форм і методів формування соціальної активності сучасної молоді з урахуванням їхніх поглядів і світоглядних орієнтирів. На цьому шляху, актуальним вбачається використання потенціалу ІГС, використання різноманітних форм, методів, засобів при розробці системи формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства. При цьому для побудови методично та науково обґрунтованої системи, важливим є теоретичне обґрунтування концептуальних основ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Звертаючись до наукової думки з питань основ наукових досліджень, зауважимо, що зараз існують різні підходи до опису, пояснення, проектування і прогнозування шляхів і напрямків розвитку педагогічної дійсності, а саме: сциєнтичний і гуманістичний, діяльнісний і особистісний, аксіологічний і культурологічний, антропологічний і антропосоціальний, цілісний, системний і комплексний тощо. У кожному з них закладена фундаментальна ідея в контексті пізнання або перетворення об'єкта педагогічної реальності. В процедурі дослідження дослідник має дотримуватися правил обраного підходу (В. Ядов, Г. Щедровицький), «концептуалізувати» педагогічну реальність у поняттях теоретичного знання,

відповідно до провідної наукової позиції. В. Тушева називає основні загальнометодологічні принципи, якими керуються дослідники на сучасному етапі розвитку педагогічної науки [4, с. 87-88]:

– загального зв'язку і відношень між педагогічними явищами або процесами (причинно-наслідкової залежності);

– розвитку педагогічного об'єкта як системи шляхом розв'язання протиріч, зміни якісних і кількісних його параметрів;

– трансформації відомих об'єктів у процесі розвитку педагогічної реальності;

– сполучення об'єктивності і суб'єктивності в аналізі й описі освітньої практики, проектуванні і прогнозуванні можливих змін.

Формулювання цілей статті. Мета статті – охарактеризувати концептуальні основи формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Застосування системного підходу до формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства базується на положеннях єдності загального, особливого та індивідуального. Як загальне діяльність в ІГС передбачає участь молоді людини в різноплановій активності; як особливе досліджувані ІГС, а саме громадські організації, молодіжні центри, молодіжні ради, благодійні фонди, передбачають діяльність в сферах актуалізації соціальної активності (проектна, громадсько-політична, освітньо-наукова, волонтерсько-благодійна діяльності, молодіжна політика); як індивідуальне розкриває залежність змісту діяльності ІГС від сформованого рівня соціальної активності молоді. Водночас, обґрунтування використання системного підходу до процесу формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства базується на основних концептуальних положеннях досліджуваного явища. Розглянемо детальніше ці вихідні положення, що розкривають актуальність, сутність, зміст, особливості системного розгляду досліджуваної проблеми.

Перше концептуальне положення ґрунтується на розумінні соціальної активності як інтегрованої особистісної діяльності, що цілеспрямовано та систематично формується в процесі діяльності інститутів громадянського суспільства.

Аналіз структури та особливостей соціальної активності показав, що останнім часом спостерігається зменшення впливу інституту сім'ї, навчальних закладів за рахунок зростання ролі інших соціальних інститутів. Водночас збільшується вагомість та авторитет громадських об'єднань, що особливо відчутно після 2014 року, зокрема громадські

організації, благодійні фонди та молодіжні центри і ради продовжують свій інтенсивний темп розвитку, реалізуючи соціально важливі проекти, залучаючи молодь до своєї діяльності, формуючи політичну, громадянську та соціальну активності. Важливо відзначити, що ступінь розвитку соціальної активності в інститутах громадянського суспільства напряду залежить від рівня участі молоді в діяльності ІГС.

Соціальна активність особистості – це системна соціальна якість, в якій виявляється та реалізується рівень її соціальності, тобто глибина та повнота зв'язків особистості із соціумом, рівень перетворення особистості на суб'єкта суспільних відносин. Водночас вона виступає вихідною соціальною якістю, що відображає цілісне, стає активне ставлення до суспільства, проблем його розвитку та визначає якісні особливості свідомості, діяльності і становища особистості. Соціальна активність характеризується не тільки усвідомленням та прийняттям інтересів суспільства і певних спільнот, а й готовністю та вмінням реалізовувати ці інтереси, активною діяльністю самостійного суб'єкта. Важливими ознаками названої якості особистості є сильне, стає прагнення впливати на соціальні процеси та дієва участь у суспільних справах, прагнення змінити, перетворити або, навпаки, зберегти, зміцнити існуючий соціальний лад, його форми та елементи [6, с. 207].

Визначальні показники соціальної активності – прояви ініціативи, самостійності, незалежності, повага до відмінностей, емпатія, рефлексія, комунікабельність, критичність, громадянськість, патріотизм, які характеризують такі важливі ознаки, як сильне та стає прагнення особистості здійснювати вплив на соціальні процеси й дієву участь у суспільних справах, в одних випадках намагання змінити та перетворити, в інших навпаки, зберегти, зміцнити існуючий соціальний лад, його форми та елементи [7].

Згідно з позицією С. Грабовської, С. Чолій метою соціальної активності виступає принесення користі іншим людям чи суспільству загалом. Водночас, не менш важливий і цілком реальний мотив соціальної активності – бажання отримати певну користь для себе. Це бажання не завжди прагматичне, воно може виявлятися в прагненні здобути певні знання чи досвід, знайти нових друзів, отримати переваги під час працевлаштування або ж конкретну матеріальну винагороду за затрачені зусилля. Звичайно, означені мотиви можуть принести користь суспільству. Звичне бажання зробити кар'єру, можливість виявити себе і свої здібності або прагнення прийняти складне рішення може привести до успіху всієї організації (класу, студентської групи) тощо. Отже, бажання досягти мети спонукає до вибору способів поведінки, координації зусиль, саморегуляції [1].

Теоретичний аналіз та досвід показав широкий спектр можливостей громадських організацій, благодійних фондів, молодіжних рад і центрів для прояву соціальної активності молоді: від акцій та допомоги соціально-вразливим категоріям населення до реалізації проектів національного рівня щодо участі молоді в процесі прийняття рішень на локальному та державному рівнях. Ураховуючи даний факт, актуальним є акумулювати спроможність ІГС навколо формування та розвитку соціальної активності молоді.

Друге концептуальне положення полягає в тому, що процес формування та розвитку соціальної активності молоді залежить від рівня участі молоді в діяльності громадських організацій, благодійних фондах, молодіжних рад і молодіжних центрів.

У вступній частині Переглянутої Хартії Ради Європи про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті участь молоді визначається так:

«Участь у демократичному житті будь-якого суспільства – щось більше, ніж просто голосування, балотування на виборах, хоча це все теж є важливими складовими. Участь та активне громадянство означають мати право, засоби, простір, можливості і, якщо необхідно, підтримку в участі та впливі на прийняття рішень, а також означає участь в різних заходах та процесах з метою побудови кращого суспільства» [3].

Дане визначення виходить за рамки вузького розуміння участі молоді у якості політичної діяльності або вступу до молодіжних рад. Воно підкреслює той факт, що брати участь – означає мати вплив та відповідальність за рішення, дії, що впливають на життя молодих людей або просто є важливими для них. Тому на практиці це могло б означати не тільки голосування на виборах до місцевих органів влади, але й створення молодіжної організації або інтернет-форуму, в коло завдань яких увійшов би пошук шляхів творчого проведення дозвілля або обміну інформацією, що стосується хобі та інтересів.

Визначене Хартією поняття участі також свідчить про зміну підходу до молодих людей та до залучення молоді до громадського життя. Молодь не розглядається як група, яка потребує захисту та допомоги, або як жертва (проблемний підхід). Молодь також не розглядається як об'єкт втручання дорослих, тому що дорослі вважають, що вони знають, що краще для молодих людей. Тепер поняттям «молодь» розуміються активні учасники життя суспільства чи організацій, партнери з великим потенціалом, сповнені сил й талантів. Молоді люди повинні бути учасниками, яким дана можливість заявити про свої потреби та які шукають способи задовольнити їх.

Участі молоді в діяльності ІГС та їхня соціальна активність залежить від ефективної діяльності ІГС як середовища для її формування. Тому виокремлення структурних компонентів і сфер актуалізації соціальної активності молоді, а також системне бачення процесу їх формування в інститутах громадянського суспільства є актуальним завданням для громадських об'єднань. Пріоритетність виділення акценту роботи з молоддю в діяльності ІГС, змістовне та процесуальне наповнення якого буде відповідати запитам громадськості та викликам сьогодення.

Третє концептуальне положення виступає ключовим у розумінні застосування системного підходу і полягає в тому, що *процес формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства розглядається як система, в якій усі компоненти пов'язані спільною метою та структурним взаємозв'язком.*

Дослідження наукових підходів до класифікації систем за різними ознаками (С. Бір, К. Боулдінг, У. Ешбі, Г. Поваров, І. Радіонов, В. Сагановський, Ю. Чердняк, В. Флейшман та ін.), довели, що система формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства є різновидом соціальних систем, що являють собою сукупність різних елементів (окремих людей, груп, прошарків, громад, соціальних інститутів тощо), які перебувають в певних відносинах і зв'язках та створюють певну цілісність. Конкретизуючи типологію системного явища, що вивчається систему формування соціальної активності молоді в ІГС ми відносимо до змішаного типу соціальних систем поряд із соціально-економічною, соціально-політичною, соціально-правовою тощо.

Системний підхід у даному контексті дозволяє розглядати систему формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства на різних рівнях та ієрархічних зв'язках: макрорівні – держави в цілому, мезорівні – регіону, до якого належить конкретний інститут громадянського суспільства, мікрорівні – конкретний ІГС (молодіжний центр, громадська організація, молодіжна рада, благодійний фонд). А також в межах підсистем, що виконують ті ж самі функції на різних рівнях системи й уявляють собою функціональні зв'язки – суб'єкт, об'єкт, мета, завдання, зміст, форми, методи, технологія, результат тощо. Водночас, системний підхід дав можливість розглядати процес формування соціальної активності як організаційно-управлінську систему через сукупність елементів, що забезпечують організацію, координацію й керівництво дій, спрямованих на нормальне функціонування та досягнення поставлених цілей системи [2, с. 182].

Отже, логічним виступає доцільність теоретичного та методичного обґрунтування та дослідження компонентів соціально-педагогічної системи соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства.

Виявлення соціально-педагогічних ознак в авторській системі, а також методологічний аналіз ознак системи, що спирається на структурний склад соціальної активності, зосереджуючи свою діяльність на сферах впливу досліджуваних інститутів громадянського суспільства, зокрема громадських організацій, молодіжних рад, молодіжних центрів, благодійних фондів.

Четверте концептуальне положення полягає в тому, що *при організації діяльності інститутів громадянського суспільства слід враховувати вікові індивідуально-психологічні особливості та потреби молоді, їх взаємовідносини з оточуючими та середовищем.*

Ураховуючи те, що суб'єктами нашому дослідженні виступають молоді особи віком від 18 до 35 років, а більшість дидактичних теорій і концепцій розроблялися стосовно дитячого віку, методологічне значення можуть мати наукові дані про вікові особливості нейродинаміки, психомоторики, а також уваги, пам'яті і мислення дорослих людей. У цьому ми спираємося на результати багаторічного дослідження вікового розвитку психічних функцій у людей віком від 18 до 40 років, проведеного Б. Ананьєвим. Ним було доведено, що період загально фізичного дозрівання організму (18-20 років) характеризується «піками» розвитку фізіологічних потенціалів, що свідчать про підвищення працездатності організму. На ці ж роки приходить перші «піки» розвитку вищих психічних функцій довільної уваги, пам'яті, мислення. Досить високий рівень розвитку психофізичних функцій свідчить, за дослідженнями Б. Ананьєва, про високий потенціал навченості людини, під яким, у даному випадку, розуміється здібність людини сприймати інформацію, відображати її у пам'яті, активно її переробляти для вирішення різного роду завдань. Важливо, що в подальшому динаміка психічних функцій, зокрема потенціал навчання дорослої людини анітрохи, не знижується [5, с. 23-24].

У контексті нашого дослідження важливим вбачається факт, що інститути громадянського суспільства в більшості випадків не зосереджують свою уваги саме на роботі з молоддю, лише молодіжні громадські організації ставлять в пріоритети розвиток молодіжної політики та залучення молоді до громадської діяльності. Водночас, сучасний розвиток громадянського суспільства вимагає систематичної роботи з дітьми та молоддю щодо формування ціннісних орієнтацій, критичного мислення, самостійності в прийнятті рішень та прагнення до саморозвитку. Молодь як досить великий прошарок суспільства за віковими характеристиками має різні бачення, пріоритети та цінності. Нагадаємо, що відповідно до українського законодавства молоддю вважається людина віком від 14 до 35 років. Цікаво, що в більшості європейських країн вікові проміжки для молоді обмежуються 24 роками, що, з одного боку, суттєво звужує категорію молоді, а, з іншого, визначає більше спільних ознак та вподобань, що сприяє спільній

координації молодіжного компоненту в інститутах громадянського суспільства, об'єднуючи молодь старшого учнівського та студентського віку.

У межах нашого дослідження процесу формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства увага зосереджена саме на громадських організаціях, благодійних фондах, молодіжних центрах і радах. Тому саме урахування вікових особливостей молоді віком від 18 до 35 років під час розробки системи формування соціальної активності вбачається вагомим аргументом.

П'яте концептуальне положення полягає в тому, що *зміст системи формування соціальної активності молоді в ІГС має бути наповнений з урахуванням особливостей діяльності ІГС та тенденцій молодіжного середовища.*

Обґрунтування даного концептуального положення впливає зі структурно-компонентного складу соціальної активності молоді, що було розглянуто в попередньому підрозділі (мотиваційно-ціннісний, змістовно-когнітивний, соціально-діяльнісний, рефлексивно-оціночний), особливостей діяльності інститутів громадянського суспільства (громадські організації, благодійні фонди, молодіжні центри та ради), а також виокремлених під час дослідження сфер актуалізації соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства (проектна діяльність, громадсько-політична діяльність, волонтерська та благодійна діяльність, освітньо-наукова діяльність, молодіжна політика). Звичайно, дані сфери не обмежують діяльності ІГС, проте, на наш погляд, є об'єднуючими для досліджуваних інститутів та безпосередньо використовуються молоддю відповідно до рівня участі молоді, їхньої соціальної активності.

Характеристика інститутів громадянського суспільства, залучених до процесу формування соціальної активності молоді, показала, що молодіжні громадські організації та об'єднання функціонують як соціально-педагогічний чинник впливу на молодь та у своїй діяльності, насамперед, спираються на орієнтири та пріоритети цінностей молоді. Порівнюючи діяльність громадських організацій 5-10 років тому й сьогодні, можна помітити, на скільки змінилися їх напрямки роботи та завдання. Так, наприклад, пріоритетність організації дозвілля молоді змінилася на благодійну та волонтерську діяльність в зоні АТО, навчання лідерським навичкам – на неформальну освіту у сфері громадської діяльності та налагодження механізмів взаємодії з владою тощо. У той же час, не зменшується важливість організації дозвілля та розвитку лідерських чи комунікативних здібностей молоді, проте сучасні орієнтири суспільства відображаються в пріоритетах громадських молодіжних об'єднань.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Діяльність інститутів громадянського

суспільства передбачає використання різноманітних форм і методів роботи для досягнення поставлених цілей та пріоритетів, але урахування вікових індивідуально-психологічних особливостей та потреби молоді, тенденцій молодіжного середовища сприяє побудові ефективної системи формування соціальної активності молоді. При цьому концептуальні положення виступають науково-теоретичною основою для розробки системи формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Грабовська С., Чолій С. Соціальна активність в процесі соціалізації особистості // Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України; за ред. С.Д. Максименка. – К. : [б. в.], 2010. – Т. XII, ч. 1. – С. 171–181.

2. Караман О. Л. Наукове обґрунтування та розробка системи соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми засудженими в пенітенціарних закладах України / Системний підхід у сучасних педагогічних дослідженнях в Україні : монографія; за ред. С. Я. Харченка–Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2016. С. 153-180.

3. Європейська хартія участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні (21 травня 2003 р.) [Електронний ресурс]. – URL: http://eucharter.pedagog.org.ua/file/charter/eu_charter_ukr.pdf.

4. Тушева В. В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. – Харків: «Федорко», 2014. – 408 с.

5. Харченко С. Я. Методологія дослідження професійної підготовки соціальних працівників і соціальних педагогів на основі використання системного підходу // Системний підхід у сучасних педагогічних дослідженнях в Україні : монографія; за ред. С. Я. Харченка ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2016. – С. 6-50.

6. Хмурина Т.О. Компонентно-структурний аналіз соціальної зрілості у студентів – майбутніх соціальних педагогів // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота». Вип. 21 (2011), с. 205-207.

7. Чернета С. Соціальна активність особистості як умова розвитку сучасного українського суспільства. – Режим доступу : <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/6576/1/37.pdf>.

Стаття надійшла до редакції 01.07.2019.

СТУПАК Оксана

канд. пед. наук, доцент кафедри менеджмента ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»

ул. Батюка, 19, г. Славянск, Донецка обл., Украина, 84116

E-mail: stupak.oksana.ua@gmail.com

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ МОЛОДЕЖИ В ИНСТИТУТАХ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА

Резюме. В статье представлены основные концептуальные положения, которые положены в основу разработки системы формирования социальной активности молодежи в институтах гражданского общества. Первое концептуальное положение основывается на понимании социальной активности как интегрированной личностной деятельности, которая целенаправленно и систематически формируется в процессе деятельности институтов гражданского общества.

Второе концептуальное положение заключается в том, что процесс формирования и развития социальной активности молодежи зависит от уровня участия молодежи в деятельности общественных организаций, благотворительных фондов, молодежных советов и молодежных центров. Третье концептуальное положение выступает ключевым в процессе применения системного подхода и заключается в том, что процесс формирования социальной активности молодежи в институтах гражданского общества рассматривается как система, в которой все компоненты связаны общей целью и структурным взаимосвязью. Четвертое концептуальное положение заключается в том, что при организации деятельности институтов гражданского общества следует учитывать возрастные индивидуально-психологические особенности и потребности молодежи, их взаимоотношения с окружающими. Пятое концептуальное положение заключается в том, что содержание системы формирования социальной активности молодежи в институтах гражданского общества должно быть наполнено с учетом особенностей деятельности таких объединений и тенденций молодежной среды.

Статья имеет аналитический характер и раскрывает содержание и теоретические основы выделенных концептуальных основ. Отмечено, что участие молодежи в деятельности общественных объединений и их социальная активность зависит от эффективности их деятельности как среды для ее формирования.

Поэтому выделенные структурные компоненты и сферы актуализации социальной активности молодежи, а также системное видение процесса их формирования в институтах гражданского общества является актуальной задачей для общественных объединений. Приоритетность выделения акцента

работы с молодежью в деятельности институтов гражданского общества содержательное и процессуальное наполнение которых должно соответствовать запросам общественности и вызовам современности.

Ключевые слова: социальная активность, молодежь, институт гражданского общества, общественная организация, молодежный совет, молодежный центр, благотворительный фонд.

STUPAK Oksana

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Management, State Higher Educational Institution "Donbas State Pedagogical University",

G. Batyuk st., 19, Slavyansk, Donetsk region, Ukraine, 84116

E-mail: stupak.oksana.ua@gmail.com

CONCEPTUAL BASIS OF FORMATION OF YOUTH SOCIAL ACTIVITY IN CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS

Summary. The article presents the basic conceptual provisions that underlying the development of a system of formation of youth social activity in the institutions of civil society. The article is analytical, reveals the content and theoretical foundations of the selected conceptual basis. These provisions are based on the understanding of social activity as an integrated personal activity, and the process of forming social activity of youth in civil society institutions is considered as a system in which all components are connected to a common goal and the personal qualities of youth are taken into account.

Abstract. Introduction. Given the modern requirements of society, there is a need to actualization scientific research in the search for new forms and methods of formation social activity of modern youth, taking into account their views and landmarks. On this path, the use of the potential of civil society institutions (public organizations, youth councils, youth centers, charitable foundations) is urgent.

Analysis of publications. There are different approaches to describing, explaining, designing and prognostication ways and directions of pedagogical reality development (V. Tusheva V. Yadov H. Shchedrovytskyi): scientifically and humanistic, activity and personal, axiological and cultural, anthropological and anthroposocial, holistic, systematic and complex, etc.

Purpose. The purpose of the article is to characterize the conceptual bases of youth social activity formation in civil society institutions.

Results. Activity in civil society institutes involves the participation of young people in various spheres: project, social, political, educational, scientific, volunteer and charitable activities, youth policy. At the same time, the rationale for using a systematic approach to the process of shaping youth social activity in civil society institutions is based on the basic conceptual provisions of the phenomenon under study. First of the conceptual position is based on the

understanding social activity as integrated and special activity, which is purposefully and systematically formed in the process of the work of civil society institutions. The second conceptual position is that the process of formation and development of youth social activity depends on the level of youth participation in the activities of public organizations, charitable foundations, youth councils and youth centers. A third conceptual proposition is that the process of forming youth social activity in civil society institutions is seen as a system in which all components are connected to a common goal and structural interconnection. The fourth conceptual position is that when organizing the activities of civil society institutions, one should take into account the age-specific individual psychological characteristics and needs of young people, their relationship with the environment. Fifth conceptual position is that the content of the system of formation of youth social activity in the institutions of civil society should be filled with taking into account the features of activities of such associations and trends of the youth environment.

Conclusion. The activity of civil society institutions involves the use of various forms and methods of work to achieve the set goals and priorities, but taking into account the age-specific individual psychological characteristics and needs of the youth, the trends of the youth environment helps to build an effective system of formation of social activity of youth.

Keywords. social activity, youth, institute of civil society, public organizations, youth councils, youth centers, charitable foundations.

REFERENCES

1. Hrabovska, S. & Cholii, S. (2010) Sotsialna aktyvnist v protsesi sotsializatsii osobystosti. *Problemy zahalnoi ta pedahohichnoi psykholohii*, 1, 171–181.
2. Karaman, O. L. (2016). Naukove obgruntuvannia ta rozrobka systemy sotsialno-pedahohichnoi roboty z nepovnlitnymi zasudzhenyymi v penitentsiarnykh zakladakh Ukrainy. In S. Kharchenka (Eds), *Systemnyi pidkhid u suchasnykh pedahohichnykh doslidzhenniakh v Ukraini* (pp. 153-180). Starobilsk : Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka».
3. *Yevropeiska khartiia uchasti molodi v hromadskomu zhytti na mistsevomu i rehionalnomu rivni (21 travnia 2003 r.)* Retrieved September 2, 2019, from: http://eucharter.pedagog.org.ua/file/charter/eu_charter_ukr.pdf.
4. Tusheva, V. V. (2014). *Osnovy naukovykh doslidzhen*. Kharkiv, Ukraine: Fedorko.
5. Kharchenko, S. Ya. (2016). Metodolohiia doslidzhennia profesiinoi pidhotovky sotsialnykh pratsivnykiv i sotsialnykh pedahohiv na osnovi vykorystannia systemnoho pidkhodu In S. Kharchenka (Eds), *Systemnyi pidkhid*

u suchasnykh pedahohichnykh doslidzhenniakh v Ukraini (pp. 6-50). Starobilsk : Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka».

6. Khmurynska, T.O. (2011) Komponentno-strukturnyi analiz sotsialnoi zrilosti u studentiv – maibutnikh sotsialnykh pedahohiv. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Seriiia «Pedahohika, sotsialna robota»*, 21, 205-207.

7. Cherneta, S. Sotsialna aktyvnist osobystosti yak umova rozvytku suchasnoho ukrainskoho suspilstva. Retrieved September 2, 2019, from: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/6576/1/37.pdf>.

(англійською переклала О. Ступак – авторка статті).

УДК 378.016:364

ПРОСКУНІН Володимир

проректор з науко-педагогічної роботи та соціально-економічного розвитку, кандидат педагогічних наук, доцент ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,

вул. Г.Батюка, 19, м. Слов'янськ, Донецька область, 84116, Україна

E-mail: proskuninvm@ukr.net

ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ» У ЗВО ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НУШ

Анотація. У пропонованій статті автором деталізовано зміст навчальної дисципліни «Історія соціальної роботи», розробленої для студентів 2 курсу педагогічного факультету спеціальності «Соціальна робота» (Кваліфікація: Соціальний працівник. Соціальний педагог або фахівець із соціального забезпечення). Дисципліна розглядається як складова реалізації концепції «Нової української школи» та педагогічна умова формування соціальної та громадянської компетентностей у студентів педагогічних закладів вищої освіти (далі – ЗВО). Визначено мету, завдання, значення курсу «Історія соціальної роботи», подано теми практичних занять та індивідуальних завдань.

Ключові слова: соціальна робота, соціальний працівник, соціум, соціальна та громадянська компетентність, нова українська школа.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Освіта ХХІ століття, зокрема її реформування, вимагає нових форматів, методів, прийомів, спрямованих на формування в особи, зокрема студентів ЗВО, компетентностей, які сприятимуть розвитку конкурентоспроможного фахівця, свідомого громадянина, неординарної особистості, здатної на

© Проскунін В., 2019